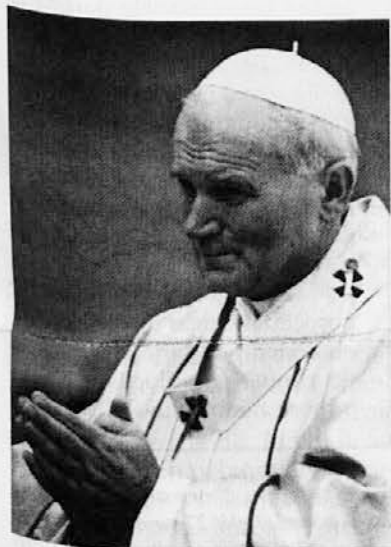

Dobrodošli, sveti oče!

Ko bodo bralci dobili v roke to številko Novega lista, bo papež Janez Pavel II. že na pastirskem obisku v deželi Furlaniji Julijski krajini, oziroma v vseh štirih škofijah naše dežele. Ob tem zgodovinskem dogodku se željam, pričakovanju in voščilom vernikov iskreno pridružuje tudi naš list, ki svetemu očetu hkrati izreka prisrčno dobrodošlico.

Janez Pavel II.

Eno naših najiskrenejših voščil je, da bi obisk v polni meri dosegel cilj, ki si ga je poglavar katoliške Cerkve postavil, za kar se te dni še posebej vroče dvigajo k Vsemogočnemu molitve in prošnje vernih množic.

Glede na mnoge mučne pri-zore in na žal številne primere pohujšljivega vedenja in ravnanja bi predvsem želeli, da bi obisk Kristusovega namestnika na Zemlji prispeval k zares krščanskemu sožitju med narodi, ki živijo v tem koščku Evrope. Zares krščansko in omikano sožitje naj zavlada zlasti v glavnem mestu dežele Furlanije Julijske krajine, se pravi v Trstu, saj je znano, da so bile prav tu na delu sile, ki so že ob napovedi papeževega obiska in nato do njegovega začetka ščuvale ljudi k narodnostni nestrpnosti in celo izkoriščale napovedani potek obiska v Trstu ter zlasti napovedani papežev pozdrav slovenskim vernikom v njihovem materinem jeziku v strankarske ter volilne namene.

Po predčasnem odstopu predsednika republike

Začela se je kriza, ki utegne povzročiti velika presenečenja

Predsednik republike Francesco Cossiga je odstopil dva meseca pred rednim iztekom svojega sedemletnega mandata (3. julija letos). V dolgem govoru, ki so ga prenašala vsa tri omrežja državne radiotelevizije, je natančno obrazložil razloge, zaradi katerih se je odločil za takšen korak. Ugotovil je predvsem, kako so ljudje na zadnjih državnoborskih volitvah dokazali, da si želijo in tudi zahtevajo korenite institucionalne spremembe; zahtevajo, naj se naredi konec sedanjemu sistemu, po katerem so široke plasti ljudstva po nekakšnem sporazumu »odrezane od oblasti«, ki je zagotovljena le nekaterim političnim silam. Predsednik Cossiga je poudaril, da »epohalne spremembe na Vzhodu terjajo korenite spremembe tudi na Zahodu« in torej v Italiji, ki se bo morala v kratkem

Francesco Cossiga

soočati z določili, sprejetimi v nizozemskem mestu Maastricht.

Sestaviti je treba po njegovem »močno vlado«, za kar pa je potreben tudi »močan parlament«. Kot predsednik republike se čuti

osamljenega — je nadaljeval Cossiga — zaradi česar ne more biti kos zahtevnim nalogam. To je tudi glavni razlog, zaradi katerega se je odločil za odstop.

Kaj se bo zdaj zgodilo? Po ustavi naloge državnega poglavarja začasno opravlja predsednik senata Spadolini. Predsednik poslanske zbornice Scalfaro pa mora v 15 dneh od odstopa sklicati skupno zasedanje senatorjev, poslancev in predstavnikov posameznih dežel, da se izvoli novi predsednik republike. Ta bo nato po posvetih s predstavniki parlamentarnih skupin, s predsednikoma obeh zakonodajnih zbornic in z bivšim predsednikom republike Leonejem imenoval mandatarja za sestavo nove vlade.

V Italiji se je torej pričela kriza, ki je zelo kočljiva in ki utegne povzročiti velika presenečenja.

BORIS PAHOR V TRŽAŠKI RIŽARNI

Pred nekaj dnevi se mi je ponudila priložnost, da sem z alzaškimi znanci obiskal taborišče Natzweiler-Struthof v Vogezih, ki je bilo ena izmed kazenskih kolonij za tiste, ki so ljubili svobodo. In večina tiste zebra-ste množice se ni vrnila na svoje domove. Tam se je nekega dne znašel poleg mene mož, ki bi mi po letih lahko bil oče, mož z nemirnimi očmi človeka, ki čaka na razlago ali na nasvet. A kaj bi mu lahko rekel? Sam je bil slišal že ob prihodu, da je izhod iz bodoče žice lahko samo skozi dimnik nad pečjo, ki je nenehoma gorela tam spodaj, na najnižjem izmed tistih paštnov, vsekanih v pobočje hriba.

Za nekaj dni sva bila ušla snegu, v baraki sva izrezovala iz čudaških krp čudaške pramene, medtem ko so vse celice najinih teles hrepenele po kruhu. No, in v tisti kaskovski atmosferi je moj sosed zaslutil, kako si bodo po vojski ljudje pri nas skupno organizirali harmonično in srečno življenje. Mojemu sogovorniku je bilo ime Gabriele Foschiatti od gibanja »Giustizia e libertà«. In ko sem ga poslušal, so se mi njegove besede zdele kot pravljica, ki bi se na čudovit način porodila tik krematorijske peči. Vesel sem je bil, a hkrati nekoliko v dvomu, dokler se na srečo nisem vrnil domov in ugotovil, da Foschiattijeva vizija ni bila samo zamisel plemenitega človeka, ampak je bil on tudi avtor načrta, ki je na evropski ravni reševal vprašanja etničnih in jezikovnih identitet.

In nanj sem pomislil prejšnji teden na paštnih v Vogezih, ker sem se bil podal zdoma razočaran ob nekaterih protislovenskih fobijah, ki so okuževale ozračje med volilno kampanjo in ob pripravah na papežev prihod.

In njega sem se spomnil tudi ob vabilu na današnjo slovesnost.

Ker ni nobenega dvoma, da so nekatere razglašene pogodjenosti in anahronistična prvenstva afronti proti Foschiattijevemu duhu in proti duhu

vseh tistih, ki so se žrtvovali v pre-pričanju, da so početniki nove etike v novi Evropi.

Če torej to naše današnje romanje naj ne bo samo vaja v retoriki, potem morajo Foschiattijevi sklepi postati resničnost. »Nacionalni princip,« tako je namreč on poudarjal v ilegali, »mora prerasti v višjo vrednoto... ki naj se potrdi in vključi v splošno človeško korist. Ne smejo ga zamenjati

Prof. Boris Pahor med svojim govorom na nedeljski svečanosti v Rižarni (foto D. Križmančič)

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 3. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Lažnivi dedek«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«; 15.30 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 4. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nikoli ni prepozno za učenje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Za spretne roke«; 15.30 Strmeče uho; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Živeti je naša usoda; 17.40 Mladi val.

■ TOREK, 5. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nepoznane odrske sanje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 17.40 Mladi val.

■ SREDA, 6. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 9.30 Za smeh in dobro voljo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Male neznane države; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Simboli in še kaj; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Literarne podobe: Glasovi iz Sibiri; 17.30 Potpuri; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 7. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 9.35 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Moji prijatelji za boljši svet; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.10 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja: Obtoženci drugega tržaškega procesa; 17.50 Mladi val.

■ PETEK, 8. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 9.00 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni.«; 9.30 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Šaljivo — resno; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Barvni ringaraja«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 O poeziji 80. let; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val.

■ SOBOTA, 9. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičje; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zapisi o literatih; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu. Godalni kvartet Glasbene matice; 11.30 I.A. Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Oddaja iz Režije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Dušan Jovanović: »Zid, jezero«; 18.50 Orkestralna glasba.

Čestitke Slovenske skupnosti

Giovanni Spadolini

Oscar Luigi Scalfaro

Slovenska skupnost je z brzojavkama čestitala obema novima predsednikoma zbornic italijanskega parlamenta — predsedniku senata G. Spadoliniju in predsedniku poslanske zbornice O. L. Scalfaru. Izrekla jima je voščilo za uspešno delo, pri tem pa opozorila na dejstvo, da sta med bistvenimi obveznostmi, ki bi jih morala izpolniti nova zakonodajna doba, tudi odobritev pravičnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino in pa zajamčeno avtonomno zastopstvo manjšin v okviru načrtovane volilne reforme.

Brezigar o urbanističnem zakonu

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je pretekli teden v tiskovnem poročilu izrazil zadovoljstvo nad dejstvom, da je V. svetovalska komisija sprejela v okviru zakona 381 (ki spreminja deželni urbanistični zakon 52/90), tudi člen 13. Ta člen je izredno pomemben, saj ukinja točke b) in c) člena 66 omenjenega urbanističnega zakona.

Tako je bil končno rešen problem, piše Brezigar v svojem tiskovnem poročilu, ki je predvsem v zadnjih mesecih povzročil veli-

ko nevšečnosti prebivalcem, predvsem tistim, ki živijo na območju tržaške občine. Te norme so bile pretirano restriktivne, poleg tega pa so jih izredno togo tolmačile tudi javne ustanove, ki tako niso dovolile niti normalnega čiščenja in vzdrževanja gozdnih površin. Deželni svetovalec Slovenske skupnosti je zato deželni odbor opozoril na ta problem z vprašanjem dne 19. februarja tega leta. Odbor je kmalu nato poskrbel za spremembo urbanističnega zakona.

Brezigar v svojem poročilu izreka še željo, da bi o tem zakonu čimprej razpravljali tudi deželni svet.

Boris Pahor...

ozke in skope municipalne ali regionalne zahteve brez časti...« (Galliano Fogar, Gabriele Foschiatti, Del Bianco str. 125).

Za naša ljudstva, ki so šla skozi preizkušnje vseh treh večjih diktatur XX. stoletja, bi morala oporoka našega elitnega someščana in tiste vseh neimenovanih postati obveza za jutrišnji dan na tem kraju, ki ni samo pomnik edine uničevalske centrale v mediteranskem prostoru, ampak tudi simbol vseh lagerjev, kjer so naše ljudi spreminjali v pepel sredi ogromnega holokavsta sinov nešteti dežel Evrope.

Ker pa v teh dneh mislimo tudi na zmago in bojevnike, je prav, da si zapomnimo besede Saint-Exupéryja, vklesane v zid Mémoriala déportacije na Ile de France: »Ni mogoče uporabiti iste merilne enote za svobodnega bojevnika in za tistega, ki ga strejo v temi noči.«

* * *

Kitajska je pred dnevi priznala Slovenijo in Hrvaško. Ti državi in Bosno ter Hercegovino je še prej priznala Tunizija.

Brezigar in Vivian proti sestavi ožjega odbora

Poskus združevanja političnih sil v mešane skupine v deželnem svetu je takoj pokazal svoje vrzeli, ugotavlja ta v tiskovnem poročilu deželna svetovalec Bojan Brezigar (Slovenska skupnost) in Renato Vivian (Zeleni marjetice), ki sta pretekli teden glasovala proti sestavi ožjega odbora za pripravo zakona o volilni reformi. Svetovalec pišeta, da takšen sistem onemogoča zastopstvo najšibkejših v tem odboru. Nikakor ni mogoče, še trdita, da bi lahko tako različne politične sile t.i. mešane skupine (poleg Ssk jo sestavljata še stranki Zeleni marjetice in Furlansko gibanje), izoblikovale skupna stališča. Poleg tega sta v tej mešani skupini dve pozicijski in ena opozicijska stranka, kar še dodatno zapleta položaj. Vodja skupine je svetovalec Furlanskega gibanja De Agostini, ki bo seveda v zgoraj omenjenem ožjem odboru zastopal interese opozicije, zaključujeta v tiskovnem poročilu Brezigar in Vivian in ob koncu poudarjata, da bodo zanj vse odločitve tega odbora neobvezujoče.

V zveznem zboru skupščine SFRJ so v ponedeljek, 27. aprila, odobrili ustavo Zvezne republike Jugoslavije. V bistvu to državo sestavljata Srbija in Črna gora. Bila naj bi naslednica stare Jugoslavije. Zastava je ostala ista, le da nima več peterokrake rdeče zvezde.

Dobrodošli, sveti oče!

Gre za ravnanje in obnašanje, ki ju omikani in kulturni ljudje morajo odločno odklanjati in obsojati in ki predstavlja za kristjane pravo pohujšanje.

Slovenski verniki in sploh celotna slovenska narodnostna skupnost v deželi se ob pričakovanju pastirskega obiska Janeza Pavla II. morali žal doživeti marsikatero žalitev, marsikatero ponižanje. Kako naj si na primer razlagamo pisanje največjega italijanskega dnevnika (Corriere della sera), katerega dopisnik je 14. aprila letos ugotovil, da se je tržaški listarski poslanec hvalil, da je med volilno kampanjo z uspehom poudarjal, kako je nujno, da se med papežev sveto mašo v Trstu vključi tudi molitev v nemškem jeziku, da

se na ta način »ublaži šok, ki ga bodo povzročile slovenske molitve in petje.« Poslanec v tej zvezi izraža prepričanje, da bi »slovenska molitve in petje omadeževali italijansko identiteto Trsta.« Ali ni takšno modrovanje za naš žaljivo in poniževalno?

Prepričani smo, da moreta prisotnost sv. očeta in pozornost, ki jo bo javno izkazal vsem narodnim skupinam v deželi, prispevati, da se takšna poganška miselnost odpravi ter da se končno v naši deželi začno uveljavljati pošteni, pravični, skratka krščanski odnosi med narodnimi skupinami, ki jim je usojeno skupno živeti v tem predelu Evrope. S temi željami in voščili izrekamo iskreno dobrodošlico papežu J. Pavlu II. ob njegovem prvem obisku v naših krajih.

Pogovor s predsednikom ZSKD Acetom Mermoljo

Potrebni več idej za koristno kulturno politiko

V Dijaškem domu v Trstu je v soboto, 11. t.m., potekal celodnevni posvet o kulturi, ki ga je priredila Slovenska kulturno gospodarska zveza. Posegli so številni slovenski predstavniki, izčrpna pa je bila tudi razprava ob koncu srečanja. O posvetu samem, predvsem pa o stanju slovenske kulture v zamejstvu, smo se pogovorili z Acetom Mermoljo, predsednikom Zveze slovenskih kulturnih društev.

Ace Mermolja

V svojem posegu ste uvodoma govorili o praznini, ki jo danes čutijo mnogi kulturni delavci. Kje so vzroki za to in kje je izhod iz krize?

Občutke stiske rojeva več dejavnikov. Pri zaostrovanju finančnih problemov se več kulturnikov, predvsem tistih, ki poklicno delajo v raznih ustanovah, poraja konkretno vprašanje ekzistenčne ogroženosti. Potem je tu nелеp občutek, da tisti, ki realno ustvarjajo kulturne dobrine, ne razpolagajo s svojim delom. Tu je italijanska politična birokracija, ko gre za razdeljevanje podpor. Tu so različni politični in politično-strankarski interesi v sami manjšini, ki pogojujejo, ali bi želeli pogojevati kulturne dejavnosti in končno je tu večkrat neizpolnjena želja, da bi kulturni delavci bili soavtorji pri temeljnih odločitvah z vsebinskimi predlogi. Kje je izhod iz krize? Jasnega in dokončnega recepta še ne vidim, vidim pa veliko potrebo, da skupnost in vse njene komponente izdelajo jasno kulturno politiko, ki temelji na omogočanju kulturne dejavnosti in se ne zaustavi ob nekakšnem lastninjenju ustanov in kulturnih dobrin, kar seveda ne izključuje skupnega upravljanja, nasprotno. Vendar mora biti to modro upravljanje, ki kulturo predvsem omogoča.

Kaj bi povedali o vlogi, pomenu in smeri, ki naj jo ubere naša kulturna politika tudi glede na spremembe v matični domovini?

V Sloveniji se je seveda razvil več konceptov glede kulturne politike. Meni je vsekakor tuja

težnja, da bi politični in državni forumi vsebinsko usmerjali kulturo. Prav tako se mi zdi zastarela teza, naj v gospodarski krizi kultura počaka, da se gospodarstvo okrepi, saj so gospodarstvo, politika in kultura soodvisni. Tudi v krizi mora biti razvoj kompleksen, kultura in znanje pa sta bogastvo, ki se mu Slovenci ne moremo odpovedati. Navijam torej za takšno kulturno politiko, ki se v danih okoliščinah trudi, da bi kulturo omogočila in jo »zavarovala«, saj tako narod varuje sebe in svojo identiteto, država pa svojo državnost. Podobno naj bi veljalo tudi za našo slovensko zamejsko stvarnost, kjer so problemi v marsičem podobni vseslovenskim problemom.

Kaj lahko na kulturnem področju pričakujemo od Slovenije?

Kot sem že omenil, doživlja Slovenija hudo gospodarsko krizo in je zato težko pričakovati, da bi nam v bližnji bodočnosti materialno več pomagala, kot nam sedaj. Pričakujem pa si, da se bo v Sloveniji krepil občutek, da smo tudi Slovenci, ki živimo izven državnih mej, dragocen in sestavni del vseslovenskega kulturnega občestva. Dragocen tudi zato, ker vsa povojna leta živimo v zahodni Evropi in poznamo njene vrline a tudi napake, njene prednosti a tudi pasti in nezdrave apetite.

»Kultura ima svoj bistveni pomen kot komunikacijska možnost med dvema skupnostima,« ste dejali v svojem posegu v Dijaškem domu. Ali ta trditev velja tudi za nas Slovence v zamejstvu, ki smo se doslej tudi na kulturnem področju vse preveč ločevali?

V prvi vrsti je treba naglasiti, da je odnos večine do manjšine pogojen, in to predvsem kulturno, v širšem smislu besede. Dejansko sta pri nas in v Evropi prisotni dve tendenci. Ena vodi k uveljavljanju in priznavanju raznolikosti subjektov; od narodnih do etničnih, od kulturnih do gospodarskih. Druga vztraja pri logiki dominacije močnejših nad šibkejšimi. Tudi manjšina ima lahko v teh procesih svojo vlogo, seveda v smeri uveljavljanja mnogoterih subjektov in medsebojnih spoštljivih odnosov, skratka, pri ustvarjanju kulture sožitja. Za

Slovence v zamejstvu velja po mojem to, da prehajamo k novim odnosom, kar seveda ne pomeni, da se vseprek poljubljamo in objemamo. Dejstvo pa je, da smo na poti politične pluralizacije ustanov in organizacij, kar pa za kulturo ne pomeni edinega končnega cilja. Politična pluralizacija lahko obrodi sadove le, če bo omogočila kulturi več možnosti. Skratka, če bo sproščala pluralizem najrazličnejšim tendencam in jih dojemala kot vrednoto in če bo priznala primerno dostojanstvo najrazličnejšim panogam in seveda tako poklicni kot ljubiteljski kulturi. Brez neposrednega sodelovanja kulturnikov seveda ne bo šlo, saj je naša perspektiva le v bogastvu predlogov in vsebin.

Kaj bi bilo treba še storiti za razvoj naše slovenske kulture v zamejstvu in za njeno večjo uveljavitev tudi v italijanskem svetu?

Slovenski parlament včeraj in danes

Veliko se je že pisalo o pomenu izvolitve goriškega Slovenca v rimski senat. S tem v zvezi so razni (in ne nazadnje sam novoizvoljeni senator) poudarjali dejstvo nekake zgodovinske kontinuitete. Po sedemdesetih letih naj bi prav ta izvolitev pričala o polpretekli predvojni tradiciji slovenskih poslancev v rimskem parlamentu. Posebej za Goriško so se navajala imena poslancev Sreberniča in Besednjaka (kot bi se lahko na splošno še Ščeka, Vilfana in Podgornika). Na prvi pogled zveni vse lepo in prav, vendar ni prav tako. Zlasti ne, ker ni prav tako točno.

Jože Srebernič je bil takrat izvoljen kot kandidat italijanske komunistične partije, sicer Slovenec iz Solkana. Izbral je torej pot, ki jo danes oz. ves drugi povojni čas izbirajo slovenski levničarji, ki so tudi kandidirali posebej na listi včeraj PCI, danes pa PDS ali Stranke komunistične prenoje. To je torej primer vseh izvoljenih poslancev ali senatorjev, izvoljenih na Tržaškem od Bernetičeve do Spetiča in sedaj na Goriškem sen. Bratine. Vsekakor je tu povezava s poslancem Sreberničem popolnoma na mestu in nimamo kaj proti nji, saj odraža zgodovinsko in politično logično stvarnost. Vse to je pač temeljilo in temelji na dveh osnovnih silnicah: na zvestobi partijskemu marksističnemu programu (morda danes bolj bledemu) in pripadnosti vsedržavni italijanski stranki. Pri tem pa še dejstvo, da vsak tako izvoljen slovenski parlamentarec nujno dolguje velik del tudi italijanskim glasovom...

Vse drugače pa je v primeru samostojnega političnega nastopanja.

Vsaka ustanova, vsak posameznik in vsaka organizacija imajo seveda svoje probleme. Pri tem ne gre zanemariti naše bistvene kulturne »delavnice«, to je šole. Na vseh teh področjih je treba težiti h kvaliteti in krepiti zavest, da sta kultura in jezik naša najizrazitejša in najširša označevalca pripadnosti in biti. Italijanski svet nam nudi možnosti in zapore. Izkoristiti je treba vse možnosti in to brez kompleksov. Treba je biti prisotni, kjer najdemo možnosti dialoga.

Kako ocenjujete posvet SKGZ o kulturi in kateri so najpomembnejši zaključki, ki so izšli iz tega srečanja?

Posvet SKGZ je dal več idej za koristno kulturno politiko. Pravih zaključkov ni bilo, saj ni bil to cilj. Razprava se mora nadaljevati, bistvo pa je, da bo to razprava vseh dejavnikov. Kultura ni le stvar kulturnikov, ampak vse skupnosti in njenih »delov«: od gospodarstva do politike, od športa do drugih dejavnosti, ki so del našega življenja.

Pogovor je zapisala Helena Jovanovič

Kdo se danes lahko z mirnim srcem sklicuje na tradicije zgoraj omenjenih slovenskih predvojnih poslancev, ki so pod znakom lipove vejice šli v nenak boj, da so lahko v rimskem parlamentu neumorno branili in zagovarjali slovenske pravice in manjšinske interese? Prav gotovo ne tisti, ki so jim do izvolitve odločilno pripomogli italijanski glasovi! Zato naj se ne sklicujejo na tiste svetle predhodnike slovenskega političnega življenja na Primorskem, ki so v težkih trenutkih slovenske zgodovine v zamejstvu izbrali kot samostojnega nastopanja — tudi v povezavi z južnotirolsko manjšino.

Zato bomo Slovenci v Italiji, kot ostale zavedne manjšine od Alp do Sredozemlja, le v lastnem samostojnem nastopu in tako izvoljenih predstavnikov videli pravi in pristen odraz naše manjšine. Še zlasti na volitvah!

a.b.

* * *

Tržaška Skupina 85 želi primerno počastiti 100-letnico rojstva slovenskega skladatelja Marija Kogoja, ki je bil rojen v Trstu in je danes, kljub svoji nesporni glasbeni nadarjenosti, še vedno zapostavljen. Mnoga prizadevanja za ovrednotenje njegove vloge so se doslej izkazala za neuspešna. Njegovo ime, predvsem pa njegova dela, so torej še danes znana le ožjemu krogu ljubiteljev glasbene umetnosti. Člani Skupine 85 so se zato pismeno obrnili na sredstva javnega obveščanja, da bi temu velikemu slovenskemu ekspresionističnemu skladatelju namenila več pozornosti, ki jo nedvomno zasluži.

Ob udeležbi predstavnikov Mladinske sekcije Ssk

Seminar Mladine evropskih narodnostnih skupnosti

Predstavniki Mladinske sekcije Slovenske skupnosti so se od 11. do 17. aprila udeležili Velikonočnega seminarja Mladine evropskih narodnostnih skupnosti (MENS). Seminar so letos organizirali pripadniki danske manjšine na Nemškem v svojem študijskem centru v kraju Christianslyst, ki leži 40 kilometrov jugovzhodno od Flensburga, v nemški deželi Schleswig-Holstein.

Mladina evropskih narodnostnih skupnosti (MENS) je organizacija, ki združuje mladinske organizacije raznih jezikovnih, etničnih in narodnostnih manjšin v Evropi. Pri svojem delu se zavzema za ohranitev kulture, jezika in pravic manjšin ter podpira njihovo samostojno politično nastopanje. Zgodovina MENS-a sega v leto 1963, ko so mladi na srečanju Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti v Aosti organizirali mladinsko komisijo FUENS-a. Prvi seminar je bil v Flensburgu leta 1965. Nekaj let kasneje si je komisija zadala ambicioznejše cilje in se reorganizirala v samostojno mednarodno mladinsko organizacijo MENS. V slednje so se z leti včlanile razne mladinske skupine od gradiščanskih Hrvatov do Bretoncev, od Kataloncev do Nemcev na Danskem in še mnogo drugih manjšinskih mladinskih organizacij iz zahodne Evrope.

Po 27 letih se torej MENS vrača v Flensburg in ni naključje, da se prav tu za MENS začne nov cikel. Z demokratizacijo v državah v srednji in vzhodni Evropi ima MENS pred sabo nove naloge in izzive. Prav zaradi tega so številne manjšinske organizacije iz bivšega socialističnega bloka kot opazovalke prisostvovala letošnjemu seminarju. Nekatere izmed njih so se udeležile že lanskega seminarja v Bretaniji, tako da so se lahko letos že prijavile za polnopravno članstvo, kot npr. organizacija mladih madžarskih Nemcev (GJU), ki je bila letos sprejeta kot polnopravna članica. Seminarju pa so prisostvovali še lužiški Srbi, Nemci v Romuniji in še mnogi drugi.

Sam seminar bi lahko razdelili v dve tematski skupini: predstavitve položaja danske manjšine v Nemčiji in razprava o bodočem delovanju MENS-a.

Danska skupina v Južnem Schleswigu, kot Danci označujejo pokrajino, v kateri živijo, šteje približno 50.000 oseb. Dokončna meja med Dansko in Nemčijo se je izoblikovala leta 1920 s plebiscitom, ki je dodelil Severni Schleswig Danskim, Južni Schleswig pa Nemčiji. Danska pa ni pozabila

na svojo manjšino, tako da se lahko danes manjšina pohvali z zelo dobro organiziranostjo. Glavna manjšinska kulturna organizacija se imenuje Sydslesvigs Forening in združuje približno 20.000 članov. Ta kulturna organizacija tesno sodeluje s stranko SSW, ki predstavlja skupni volilni nastop danske manjšine v Južnem Schleswigu. Stranka SSW razpolaga s približno 25.000 glasovi, ki pa ne bi zadostovali za izvolitev svojega predstavnika v deželni svet. Strogi volilni zakon, ki predvideva pet odstotno volilno klavzolo za vstop v deželni parlament, vsebuje izjemo za to manjšinsko stranko, ki je tako direktno zastopana v deželni svet. Poleg odlično organiziranega šolstva v svojem jeziku ima danska manjšina na razpolago svoje župnije, izredno bogato knjižnico in tudi obsežen dnevnik Flensborg Avis, ki izhaja v nakladi preko 7.000 izvodov. Omembe vredna je organizacija SdU, ki združuje mlade pripadnike danske manjšine in ki s svojo zelo bogato ponudbo katalizira delovanje na športnem, kulturnem, skavtskem, glasbenem in še marsikaterem področju. Za te namene razpolaga tudi z bogatim večnamenskim mladinskim centrom, z dvanajstimi domovi za prosti čas in z že omejenim študijskim centrom, v katerem je potekal seminar. Organizacija SdU je bila tudi gostiteljica letošnjega Velikonočnega seminarja, ki je odlično uspel in potrdil medmanjšinsko sodelovanje in solidarnost.

VOLILNI TELEFON Ssk - ZNAK ODPRTOSTI VSEM

Vsi Slovenci iz Tržaške pokrajine, posamezniki in organizacije, ki bi želeli predlagati kaj konkretnega za učinkovitejšo politično nastopanje naše narodnostne skupnosti, izreči kritiko ali pa pohvaliti določene pobude v prid naše manjšine, lahko pokličejo na pokrajinski sedež Slovenske skupnosti v Trstu, ki odgovarja na telefonsko številko 040/639126, vsak delavnik (razen sobote) od 11.30 do 13. ure. Ta zanimiva in koristna pobuda — saj vsak član manjšine lahko izrazi svoje mnenje, ki ga bo Ssk upoštevala — sodi v okvir priprav na bližnje občinske in pokrajinske volitve 7. in 8. junija. »Volilni telefon« bo deloval do srede, 6. maja.

Pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj je v zvezi s to pobudo poudaril naslednje: »Smo v posebno važnem zgodovinskem trenutku, v katerem se postavljajo temelji za novo dobo. V državi, v kateri živimo, bo v kratkem prišlo tudi do ustavnih reform. To je torej pravi trenutek, ko moramo Slovenci pokazati, da smo in da hoče-

mo obstati. V tem trenutku moramo doseči, da se uredijo naši temeljni problemi. Od tod tudi potreba po združevanju sil. Položaj, v katerem se danes nahajamo, je tudi posledica dosedanje politike, ki je glavnino Slovencev vodila v vključevanje v vsedrjavne stranke. Če bomo še nadalje šli po stari poti, ne moremo pričakovati, da bodo rezultati boljši. To še posebej velja za tržaške upravne volitve, kjer imamo Slovenci možnost, da se močno uveljavimo, če združimo svoje sile. Volilni telefon, ki smo ga uvedli, hoče biti po eni strani znak odprtosti in dokaz našega namena, da prisluhnemo vsem. Po drugi strani pa se mi zdi prav, da tako volilni program kot tudi kandidati čimbolj ustrezajo stvarnosti, ki naj bi jo zastopali. Upam, da bo odziv dober.«

Na sedež Slovenske skupnosti je v teh dneh že telefoniralo nekaj oseb (volilni telefon je bil odprt v sredo, 22. aprila). Vsi so predvsem poudarili potrebo po končni združitvi vseh Slovencev v zamejstvu obenem pa dali tudi nekaj koristnih predlogov.

Glede samega delovanja predsedstva MENS-a v preteklem letu moramo omeniti aktivno sodelovanje na raznih srečanjih, seminarjih in posredovanje v težkih konkretnih situacijah, ki so se v zvezi z manjšinami pojavljale predvsem v bivši Jugoslaviji in Skupnosti neodvisnih držav. Predsedstvo je v sklopu svojega delovanja obiskalo razne države in preverilo dejansko stanje narodnostnih manjšin, kot opazovalec je sodelovalo na nekaterih konferencah KVSE, organiziralo je seminar za manjšine iz vzhodne Evrope v Bratislavi, itd.

MENS želi postati sodobna vseevropska mladinska manjšinska organizacija in se mora zato tudi ustrezno pripraviti. V ta namen je bil na seminarju predstavljen nov osnutek statuta, ki pa bo sprejet na prihodnjem Velikonočnem seminarju, ki se bo odvijal

v Barceloni, v organizaciji mladih Kataloncev.

Na letošnjem Velikonočnem seminarju so bile na vrsti tudi volitve za zamenjavo treh članov sicer petčlanskega predsedstva MENS-a. Po statutu trajajo funkcije dve leti, in sicer tako, da sta eno leto izvoljena dva člana, naslednje leto pa ostali trije. Letos sta

DRUŠTVENA GOSTILNA

Martin P. & Liliana J.

*vabita cenjene goste
na obisk*

*ob katerikoli uri malice:
ocvrte ribe, ribe na žaru*

Prosek 280, Trst - Tel. 040/225039

zaprto ob četrkih

bila potrjena podpredsednik Franjo Schruiff (HAK - Gradiščanski Hrvati) in blagajničarka Sybrich Willemsma (FJ - Zahodni Frizijci). S predsedniškega mesta je odstopil Duri Denoth (LR - Retoromani), ki je s svojimi izredno dobrimi poznanji, umirjenim nastopom in poznavanjem velikega števila evropskih jezikov odlično vodil MENS zadnji dve leti. Vsi člani MENS-a bomo gotovo pogrešali njegovo strokovnost in zavzetost za manjšinska vprašanja. Na njegovo mesto je bil skoraj soglasno izvoljen André Goebels (PDB - belgijski Nemci). Ostali dve funkciji pa bosta po statutu obdržala Christian Demeuré-Valleé (YE - Bretonci) in sicer kot podpredsednik in Juergen Kuehl (SdU - Danci v Nemčiji) kot tajnik.

Zaključil se je torej letošnji Velikonočni seminar, na katerem so bili prisotni kot predstavniki MENS Ssk Peter Rustja, Tomaž Petaros in Franko Guštin. Uspehi seminarja niso samo v tem, da smo si predstavniki raznih manjšinskih mladinskih organizacij lahko ogledali manjšinsko stvarnost v Južnem Schleswigu, ampak tudi v izmenjavi informacij in novih izkušnjah, ki jih lahko uspešno prenesemo na domača tla in tako pripomoremo k rasti naše skupnosti v Italiji.

Franko Guštin

DAROVİ IN PRISPEVKI

H. P. je darovala 30.000 lir za tiskovni sklad Novega lista.

Skavtsko Jurjevanje

S TRŽAŠKEGA ...

Jurjevanja, največjega skavtskega praznika v letu, ki je bilo za Tržaške skavte v nedeljo, 26. t.m., se je udeležilo več kot 200 članov. Srečanje je potekalo v Pernarčičevi ogradi pri Mavhinjah. Tokrat je skavtsko obljubo napravilo 20 volčičev in veveric — najmlajših skavtov — ter 24 izvidnikov in vodnic. V organizacijo jih je sprejela načelnica prof. Vera Tuta Ban, mašo pa je daroval g. Tone Bendenič.

Več kot 60 skavtov se je na Jurjevanje pripravilo že dan prej, saj so noč med soboto in nedeljo prespali v šotorih v Pernarčičevi ogradi. Niso pa imeli mirnega spanja, ker so jih motili nepovabljeni obiskovalci, ki so mislili, da so duhoviti.

V okviru Jurjevanja je bil na sporedu tudi orientacijski pohod po okolici, nato pa so vsi sedli pred taborniški ogenj in skupaj zapeli. Tega pomembnega praznika so se udeležili tudi predstavniki skavtske organizacije iz Slovenije.

Za podatek naj še povemo, da bo letos skavtska organizacija na Tržaškem slavila svojo 40 obletnico ustanovitve. V tem času je nedvomno postala najštevilnejša mladinska organizacija pri nas. V Sloveniji pa je bila organizacija ustanovljena pred 70. leti.

... IN GORIŠKEGA

Slovenski skavti z Goriškega pa bodo imeli Jurjevanje v Jamljah v petek, 1. maja, ob 10. uri. O tem dogodku so sami napisali naslednje...

Skavti se bomo kot vsako leto zbrali 1. maja na tradicionalnem Jur-

jevanju, da bi v skupnosti praznovali obljube. Te so eden najvažnejših mejnikov skavtskega življenja.

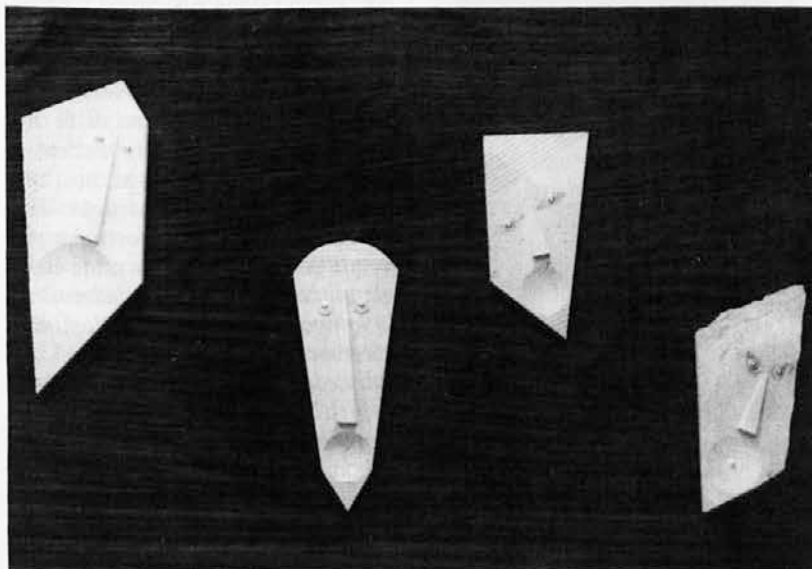
Obred obljub poteka med mašno daritvijo. Pred darovanjem se vsi novinci zberejo v skupine in se pred oltarjem zavežejo, da bodo zvesto služili Bogu in domovini, pomagali bližnjemu in spoštovali skavtske zakone. Pomen obljub je, da vsak posameznik izrazi zvestobo skavtskim idealom. To svojo zvestobo skavt goji s stilom življenja, katerega smernice so prav v obljubi. Zvestoba Bogu pomeni, da si skavt ne more predstavljati življenja brez Boga, zato je z njim vedno v odnosu, v njem najde moč, da kjerkoli pričuje svoje krščanstvo. Mislim, da zvestoba domovini pomeni biti zvest svoji nacionalni identiteti in svojim koreninam.

Ko nekdo izreče obljubo, sprejme nase določeno odgovornost. Ta pa ni skavtu v breme, ampak mu je pomoč v težavah, ker ga neprestano opominja na dano desedo. Skavt raste v prepričanju, da kot član neke skupnosti prevzema z ljubeznijo določene odgovornosti, začeni s tem, da v svojem življenju pričuje skavtske ideale, katerim se je zaobljubil.

* * *

Tržaški občinski svet, ki bo izvoljen na bližnjih volitvah, naj bi štel 50 svetovalcev, torej 10 manj kot do sedaj. To seveda pomeni, da bo za izvolitev potrebnih več glasov. V slabšem položaju so manjše stranke, prizadeta pa bo tudi naša manjšina, ki bi utegnila imeti manj svetovalcev kot doslej, posebno še, če se bo del Slovencev še naprej opredeljeval za vsedržavne italijanske stranke.

Kraški kamen in poezija v Katoliški knjigarni v Gorici

Kamnite maske Pavla Hrovatina, ki so na ogled v Katoliški knjigarni v Gorici (foto D. Križmančič)

V četrtek, 23. aprila, je bila v goriški Katoliški knjigarni imenitna otvoritev razstave sodobnega umetnika Pavla Hrovatina, ki je predstavil svoja nova umetniška dela iz kraškega kamna. Obenem pa se je predstavil goriškemu občinstvu tudi pesnik Aleksij Pregarc, čigar knjigo »Samohodec« smo že prikazali v Novem listu ob predstavitvi, ki jo je pesnik imel v Trstu.

Pavla Hrovatina je predstavil umetnik in predsednik vseh zamejskih likovnikov Sergij Cesar, ki je v klenih besedah imenitno poudaril pomen in namen Hrovatinovih lepih izdelkov iz kraškega kamna. Pavel Hrovatin je namreč kamen spoznal že v mladih letih, saj je bil njegov oče kamnosek, njegov stari oče pa je vodil po jami blizu Briščkov ljudi s karbidovko, s Krasom in kamenjem se je torej Pavel nujno moral srečati že v otroštvu. Sicer pa ga je življenjska pot kmalu zanesla v čisto drugačen poklic, veliko časa, celih petnajst let, je delal kot tonski tehnik pri televizijski agenciji Alpe Adria v Trstu.

Hrovatin je v Gorici občinstvo presenetil z imenitnimi skulpturami in maskami, ki so izdelane iz kraškega kamna, nekatere svoje izdelke pa je umetnik še obogatil s plemenitimi kovinami, imenitnimi barvami. Tako so bili pred nami izdelki, katerim ne moremo reči, da so samo okrasne narave, saj nam s svojo lepoto kažejo na veliko več, na tisto notranjost v nas, ki se rada dotika vsega idejnega, a tega ne zmore izpovedati. Njegove maske, ki so tako enostavno in prav zato tudi najbolj elementarno lepo izdelane s prefinjeno roko iz preprostega in revnega kraškega kamna, so izredne. Na nas gledajo s stene maske vseh vrst, od tistih, ki se samo čudijo nam in samim sebi, do fantastičnih mask, za katere bi se radi vsi večkrat skrili. Kritik Sergij Cesar je lepo dejal na predstavitvi, da so maske »resni zamišljeni, začudeni fantazijski

obrazi, ki nas gledajo s hladnimi očmi s stene.«

Ostali predmeti-kipi-skulpture-okraski za moderne interierije in za stare kraške hiše, za vse bivalne prostore torej!, nosijo v sebi neko univerzalnost, ki jo najdeš samo v kraškem kamnu. Hrovatinu je imenitno uspelo ohraniti vso »dušo« kraškega kamna in mu obenem vdahniti svoje zamisli, ideje in oblike. Vsekakor je Pavel Hrovatin šel s temi svojimi umetninami na umetniško pot, ki jo premalo ljudi hodi. Takoj se vidi, da kamen pozna, njegove umetnine delujejo toplo, prijetno. Izdelava kamna je uglajeno lepa in nežna, kamen postaja gladek ali pa ostaja naravno hrpav in surov, umetnikova roka je večja lastnega dela, Hrovatin svoj element pozna do potankosti, nikjer ne zaslutimo nikakršne negotovosti, ki jo vidiš pri začetnikih.

Kras je dobil v Pavlu Hrovatinu novega umetnika, kateremu lahko zaželimo samo veliko ustvarjalne volje in tudi uspeha pri galeristih, ki premalo pozornosti posvečajo prav ljudem, ki se še ukvarjajo s figuralno umetnostjo, pa čeprav ta prerašča v abstraktnost in svet fantazije.

Razstava bo v Gorici v Katoliški knjigarni odprta do 7. maja in si jo vsakemu ljubitelju lepega spleča ogledati, o Pavlu Hrovatinu bomo namreč še slišali. To pa si umetnik tudi zasluži.

Jurij Paljč

* * *

Pred nedavnim je izšla zanimiva knjiga z naslovom *Arheološka topografija občine Dolina, ki sta jo sestavila S. Flego in M. Župančič. Izid dela sta omogočila Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu ter Inštitut za arheologijo Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane, finančno pa sta delo podprli ministrstvi za kulturo ter znanost in tehnologijo Republike Slovenije.*

V DSI podelili nagrado »Vstajenje«

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je bil v ponedeljek, 27. t.m., nadse slovesen večer ob podelitvi literarne nagrade »Vstajenje«, ki jo je letos prejel pisatelj Vinko Ošlak za knjigo »Saj ni bilo nikoli drugače«. Gre za dnevniški zapis iz let 1978-79. Delo je izdala Mohorjeva družba v Celovcu.

Predsednik komisije, ki je podelila letos že 29. nagrado »Vstajenje«, prof. Martin Jevnikar je na večeru v DSI prebral utemeljitev komisije. Predstavniki Hranilnice in posojilnice na Opčinah pa je pisatelju izročil nagrado. Prof. Alojz Rebula je nato prisotnim predstavil nagrajenca, svojega osebnega prijatelja Vinka Ošlaka. Povedal je, da je Ošlak nekaj časa hranil svoje dnevniške zapise v njegovi hiši na Opčinah, saj je bilo v preteklosti še prenevarno, če bi jih imel na svojem domu v Prevaljah. Knjiga »Saj ni bilo nikoli drugače« opisuje sicer le dogodke enega leta, vendar pa je v delu odlično zajeto vzdušje, ki je v tistih letih vladalo v Sloveniji. »Iz

teh dnevniških zapisov namreč ne govori toliko Ošlak kulturnik kot Ošlak državljan, evropsko osveščen državljan, v strastnem, trpečem in včasih obupanem odzivanju na totalitarno fenomenologijo kardeljevske-titovske ere,« je med drugim dejal prof. Rebula in poudaril, da »moramo to knjigo odložiti na polico naših najzlahtnejših pisanj. Ne v zamejskem, ampak v splošno-slovenskem merilu...«

Za konec je nekaj besed v zahvalo za prejeto priznanje povedal tudi Vinko Ošlak sam, ki je tudi odgovoril na številna vprašanja udeležencev.

V Društvu slovenskih izobražencev so obenem v ponedeljek predstavili še eno knjigo, »Pesem o neizčrpanem soncu« Karola Wojtyły, ki je izšla v sozaložbi Mohorjevih družb iz Gorice in Celja. Na večeru sta spregovorila predstavnika založniških hiš Marko Tavčar in Janko Jeromen, nekaj besed pa je povedal tudi prevajalec dela prof. Lojze Krakar. O vsebini knjige poročamo v drugem članku.

Lorenzo Bellomi »MEJE IN MOSTOVI«

ZTT je pred kratkim poslalo med nas knjigo, ki ji lahko zaželimo samo veliko število bralcev, še več razprav ob njej in tihega, resnega razmišljanja. Lorenzo Bellomi je namreč tržaški škof in mirno lahko zapišemo, da je tudi velik prijatelj Slovencev, nas, manjšine torej ob večinskem italijanskem narodu. Izbor njegovih tekstov ima naslov *Meje in mostovi*, izšla pa je v zbirki »črno na belem«. Iz italijanščine je besedila škofa Bellomija prevedla Majda Barič, ob tem ji je bil v pomoč Tomaž Simčič, ki je prispeval tudi pripise k izbranim besedilom.

Ko je msgr. Bellomi prišel v Trst za škofa, je na dan ustoličenja v katedrali svetega Justa izrekel te pomembne besede: »Čeprav nas je več, smo eno telo v Kristusu; trdnost naše edinosti sloni na bogastvu naše mnogote-

rosti.« S temi besedami je jasno povedal, kakšno stališče bo zavzel v narodnostno mešani škofiji, kot je tržaška, do kulture poštenega in dobrega sožitja med vsemi narodi. Nekje drugje je msgr. Bellomi izpeljal še tole krščansko izvajanje: »Bog je eden, in vse to, kar prihaja od Boga, nosi znamenje edinosti.« In spet drugje: »Edinost je cilj, mnogovrstnost njen plodoviti pogoj.« To naj bo samo nekaj glavnih misli, ki v bistvu zadevajo celo knjigo gospoda škofa Bellomija, o katerem bi vsi zamejski Slovenci morali vedeti vsaj to, da se je takoj, ko je prišel v Trst na novo službeno mesto, naučil slovenskega jezika. Kot vrhovni dušni pastir tržaške škofije je namreč takoj vedel, da je to nuja, ko pa ima ta škofija tudi veliko slovenskih župnij, veliko slovenskih vernikov. Vsekakor dejstvo, ki predstavlja msgr. Bellomija v krščanski in pristno človeški lepi luči.

Knjiga je izbor škofovih predavanj, misli, javnih nastopov, ki govore o sožitju ob meji. Je knjiga, kateri so uredniki pri ZTT-ju dali dober podnaslov: »Manjšina in večina v skupnem mestu, v eni Cerkvi. Možnost ustvarjalnega sožitja ob meji.« Knjiga govori o škofovih izvajanjih na temo manjšin.

Pa predajmo besedo škofu samemu, ki v predgovoru takole pravi:

»Ko me je Založništvo tržaškega tiska prijazno zaprosilo za dovoljenje, da bi izbrali nekaj mojih prispevkov na temo manjšin, sem privolil. Le čemu bi pomišljal, saj je bila njihova prošnja plod iste občutljivosti, ki jo delim z njimi. Tako ravnanje sta mi narekovala tudi dva tehtna preudarka: da je treba to vprašanje vedno zno-

va osmišljevati z vidika njegovih velikih idealov ter da je nujno, da o njem spet razpravljamo v sedanjem trenutku, ko se v našem mestu ponovno razvnamajo etnično-nacionalistične strasti.

Že preprosto logično sklepanje, ki ni obremenjeno s predsodki, nas namreč nujno privede do spoznanja, da drugi jezik ter kultura in tradicija, ki se od naših razlikujejo, predstavljajo dragoceno priložnost za osebno in skupno bogatenje. Odpirajo obzorje človeške rasti, novih spoznanj in doživetij, ki že po svoji naravi privlačujejo in so lahko vir osebnega zadovoljstva. Če bi se jim zoperstavili in se pred njimi zapirali, bi bil to popoln nesmisel, zanikanje razuma in odpuved civilizaciji.«

Nalašč sem potegnil tale dolg citat iz spremne besede, ki jo je avtor svojim razmišljanjem in pridigam dal sam. Msgr. Bellomi nam v teh bese-

dah jasno pove celotni »credo« svoje knjige, ki je sicer drobna, a je gotovo dober vdihljaj svežega zraka v težkem ozračju, ki vlada sedaj, pred papeževim obiskom v Trst, ko si nekateri upajo pljuvati dobesedno na vse, kar je slovenskega, da o krščanski morali niti ne govorimo.

Knjiga je zgleden primer pronicljivih misli razsvetljenca, ki je svoje znanje, študije in življenje preprijal s krščanstvom in se predal v službi Bogu, katerega pa vidi, ga kot kristjan in šele pozneje kot škof mora videti v svojem bližnjem, pa najsi je ta italijanske ali slovenske narodnosti.

Čestitke gredo tako avtorju kot založbi, vsem, ki so pripomogli, da je ta dobra knjiga izšla. Posebno pa zaslužijo pohvalo vsi, ki bodo knjigo prebrali, se ob njej zamislili in morda tudi malce spremenili svoje mnenje ali pa bili še bolj prepričani v svoje. To je namreč tudi namen te majhne knjige, ki govori o tako velikem in starem problemu: o sožitju ob meji.

Jurij Paljk

NOVICE

Odličja slovenskim zamejskim kulturnim delavcem

V četrtek, 23. aprila, je bila v Valvasorjevi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani lepa slovesnost. Zveza kulturnih organizacij Slovenije (ZKO) je namreč podelila vrsto odličij Svoboda z zlatim oz. srebrnim vencem. Med nagrajenimi so bili tudi trije zamejski kulturniki in javni delavci. Iz Trsta Kiljan Ferluga, zaslužen na prosvetnem in šolskem področju, zlasti v Miljah. Iz Gorice dr. Kazimir Humar, dolgoletni predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete (ZSKP), publicist in glavni urednik Katoliškega glasa ter zaslužni šolnik. Poleg njega pesnica Ljubka Šorli Bratuž za delo na literarnem področju, šolsko in kulturno organizacijsko delovanje kot predsednik SKPD Mirko Filej v Gorici. — Pred podelitvijo odličij, ki jih je izročil nagrajenim predsednik ZKO Franček Rudolf, je bil na sporedu krajši kulturni program. Najprej nastop godalnega kvarteta, nato govor člana predsedstva republike Slovenije pesnika Cirila Zlobca (z njim je bil tudi prof. Matjaž Kmecl, prav tako član predsedstva), ki je poudaril nekaj misli o pomembni vlogi kulturnega dela in kulture nasplah.

V soboto, 25. aprila, se je v Rupi na Goriškem pričel tradicionalni Praznik frtalje. Prireditelji — društvo Rupa-Peč — so poskrbeli za res pester in zanimiv kulturni in zabavni spored. Praznik je bil tudi v nedeljo, 26. aprila, nadaljeval pa se bo še od petka, 1. maja, do nedelje, 3. maja.

Zadnji predsedniški obisk je Francesco Cossiga opravil v Vatikanu, kjer se je poslovil od papeža Janeza Pavla II. in od državnega tajnika msgr. Sodana.

V nabitto polni dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini je bil v nedeljo, 26. aprila, redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Nabrežini. Poročilo je podal predsednik Guido Zidarič, tehnične podatke pa je posredoval ravnatelj Milan Vremec. V zadnjem poslovnem letu je domači zadržni denarni zavod odprl svoje okence v Seljlanu, s čimer je navezal tesnejše stike s prebivalci zahodnega dela devinsko-nabrežinske občine. Na letošnjem občnem zboru ni bilo volitev novih upraviteljev, ker traja njihov mandat po novem statutu tri leta.

Slovenska skupščina je 23. aprila izvolila za novega predsednika slovenske vlade dr. Janeza Drnovška, bivšega člana jugoslovanskega predsedstva in predsednika liberalnodemokratske stranke. Nova vlada, ki bo zamenjala vlado ministrskega predsednika Peterleta, pa še ni sestavljena. Skupščina naj bi nove ministre potrdila šele sredi maja.

Na goriškem gospodarskem razstavišču se je 24. aprila pričel 22. goriški sejem Expomego, na katerem sodeluje okrog 200 domačih in tujih razstavljalcev. Na ogled je predvsem pohištvo in druga hišna oprema, naprave za različne proizvodne dejavnosti, industrijska vozila, oprema za vrtove in terase ipd. Cvetličarji pa so za to priložnost pripravili razstavo cvetja. Na sejmu razstavljajo podjetniki iz Slovenije in Avstrije, pa tudi iz južnoameriških in afriških držav. Vzorčni sejem bo odprt do 3. maja.

V sozaložbi Celjske in Goriške Mohorjeve družbe

Knjiga v pozdrav svetemu očetu

Svet, ki ga ustvarjam,
ni dober —
vendar jaz ne ustvarjam zlega sveta!
Ali je to dovolj?

Tako se sprašuje delavec iz tovarne orožja v pesmi, ki jo je napisal Karol Wojtyła. Da, papež Janez Pavel drugi je tudi pesnik!

O njegovem literarnem ustvarjanju smo že brali ali slišali. Vsak narod si šteje v čast, da lahko v prevodu bere ta dela. Slovenci smo doslej lahko prebrali nekaj pesmi sedanjega papeža v raznih prevodih, ki so bili objavljeni v periodičnem tisku. V teh dneh, ko se sveti oče nahaja v Furlaniji Juljski krajini in se bo torej moral — tako ali drugače — soočiti tudi s tukajšnjo slovensko stvarnostjo, pa se napoveduje izid izbora njegovih pesmi v knjižni obliki.

Gre za drobno knjižico, ki bo skupno štela 36 strani in sta jo izdali Mohorjeva družba — Celje in Goriška

Mohorjeva družba. Pesmi je izbral in prevedel Lojze Krakar, sicer slavist in polonist, a tudi sam pesnik. Naslov te pesniške zbirke pa je »Pesem o neizčrpanem soncu«, po eni objavljenih pesmi.

Knjigo je z velikim občutkom in mero opremil Matej Metlikovič, natisnili pa so jo v tisoč izvodih.

Tržaški javnosti so delo predstavili v ponedeljek, 27. aprila, na večeru v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu in bo, kot so nam zaupali, v knjižnem daru slovenskih vernikov svetemu očetu, ob njegovem prihodu v Trst.

Mimo vseh žalostnih in nečastnih zapletov in polemik v zvezi s slovensčino med mašno daritvijo na Velikem trgu v Trstu ter drugih zapostavljanj, ki jih doživljamo ob tem obisku, izpričuje izid te pesniške zbirke spoštovanje in kulturni odnos, ki ga imamo Slovenci do sedanjega papeža.

NAŠA DRUŠTVA

SKD »Krasno polje« iz Gročane

Posnetek s priljubljenega sejma kmetijskih pridelkov v Gročani, ki ga prireja domače društvo »Krasno polje«

V Gročani, vasi ob meji na tržaškem Krasu, je začelo pred približno sedmimi leti delovati domače društvo »Krasno polje«. Nastalo je na pobudo samih vaščanov, ki so začutili potrebo po bolj organiziranem kulturnem delovanju. Uradni dokument o ustanovitvi društva je bil podpisan septembra predlanskega leta; SKD »Krasno polje« pa je začelo s svojo dejavnostjo vsaj kakih pet let prej.

Društvo samo po sebi sicer ni novo, saj je v Gročani v preteklosti že obstajala organizacija s tem imenom. O »starem« društvu »Krasno polje« pa danes vemo zelo malo, saj trenutno še ni bilo mogoče najti dokumentov, ki bi pričali o njegovi zgodovini. Po vsej verjetnosti je nastalo že konec prejšnjega stoletja, svoje delo je prekinilo za časa prve svetovne vojne, nato pa je z dejavnostjo nadaljevalo do obdobja fašizma. Po drugi svetovni vojni se

ni več obnovilo. Predsednik SKD »Krasno polje« Igor Racman je dejal, da podatke o starem društvu že nekaj časa iščejo, vendar doslej ni bilo mogoče najti kakih pomembnejših dokumentov.

Prvi občni zbor SKD »Krasno polje« je bil v občinski hiši v Gročani, kjer je društvo nekaj let imelo tudi svoj sedež. Na tem srečanju je bil izvoljen prvi odbor, ki je priredil kmalu po svoji izvolitvi nekaj kulturnih in zabavnih srečanj — od Prešernove proslave do večerov diapozitivov, gledaliških predstav, predavanj in do zborovskih koncertov. Vse je bilo lepo in prav do leta 1989, dokler niso začeli popravljati občinske hiše. SKD »Krasno polje« je tako ostalo brez sedeža. Sprva so vaščani upali, da bo problem kmalu rešen, saj je bilo obljubljeno, da bo stavba v kratkem prenovljena, vendar pa so se dela zavlekla. Še danes niso zaključena, kaže pa, da se bo prihodnje

pomlad društvo lahko spet vselilo v svoje prostore.

SKD »Krasno polje« je v zadnjih letih zaradi pomanjkanja sedeža zelo omejilo svojo dejavnost, je še povedal predsednik društva Igor Racman. Vsako leto organizira le eno stalno prireditve, ki je tudi najbolj uspešna pobuda društva. Gre za sejem kmetijskih pridelkov. Letos ga bo SKD »Krasno polje« priredilo že petič. Sejem je vsako leto sredi septembra in traja dva dni. Na njem sodelujejo kmetovalci iz Gročane, Peska in Drage, ki prodajajo svoje kmetijske pridelke, na ogled pa so tudi sodobni kmetijski stroji. Poleg tega organizira društvo v sklopu sejma tudi razstavo starega kmetijskega orodja. Vzporedno je seveda na glavnem trgu v Gročani šagra z bogatim kulturnim sporedom in domačo glasbo. Sejem kmetijskih pridelkov je vsako leto zelo dobro obiskan. Za letos bo treba datum te prireditve še določiti, ker naj bi tokrat v istem obdobju potekali tudi kmetijski dnevi v Boljuncu.

Predsednik SKD »Krasno polje« je še povedal, da odbor društva kljub prekinitvi delovanja zaradi pomanjkanja sedeža še vedno obstaja in ima občasno tudi sestanke. Odbor šteje 8 članov, od teh pa je večina mlajših, kar je nedvomno spodbuden podatek, ki daje upati, da se bo po odprtju prenovljenega sedeža tudi kulturno delovanje v vasi obnovilo. »Velikih načrtov za bodočnost trenutno ne delamo,« je zaključil Igor Racman. »Lahko sicer povem, da imamo veliko idej, vendar jih bo mogoče uresničiti šele, ko bo urejen naš sedež. Do tedaj pa bo naše delovanje ohromljeno.«

(hj)

Primorska poje '92 kot vseslovenska manifestacija

V Prosvetnem domu na Opčinah je bilo v petek, 24. t.m., še posebno slavnostno vzdušje, saj se je pričela letošnja »Primorska poje«, najbolj množična zborovska revija pri nas. Tokrat bo skupno nastopilo kar 110 zborov in vokalnih skupin iz Primorske na tej in slovenski strani meje. Ta priljubljena revija, ki je letos že 23. po vrsti, se bo zaključila 17. maja. Prvotnima organizatorjema — Zvezi slovenskih kulturnih društev pri nas in Združenju pevskih zborov Primorske iz Slovenije — sta se letos pridružili še Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Podatek je pomemben, saj ponovno dokazuje, da je nastopil čas skupnega dela in sodelovanja tudi med organizacijami, ki so nekoč delovale ločeno.

Prireditelji so tudi letos izdali posebno brošuro z natančnim sporedom vseh zborovskih koncertov ter opremljeno s priložnostnimi članki in zapisi, ki zadevajo slovensko zborovsko petje na Primorskem. Poudariti pa je še treba, da bo Primorska poje '92 izzvenela drugače, kot »kulturna manifestacija vseslovenskega pomena«. Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije ji je namreč letos priznalo to vlogo.

Zborovskih koncertov bo tokrat 18 in vsi bodo ob sobotah zvečer ali ob nedeljah popoldne. Prvemu koncertu, ki je bil na Opčinah, je sledil dan kasneje, 25. t.m., koncert v Pivki in Provačini, v nedeljo pa so zbori peli v Sežani, na Colu in Križu. Primorska poje '92 se bo nadaljevala v soboto, 9. maja, v Gorici, Idriji in Kobaridu, dan kasneje pa v Sovodnjeh, Dolenji Trebuši in Dekanijah. Koncerti bodo nato še v soboto, 16. maja, v Bazovici, Marezigah in Biljah, revija pa se bo zaključila v nedeljo, 17. maja, v Režiji, Ilirski Bistrici in Renčah.

Ambrož Kodelja Spomini na bosanski lonec

V Sarajevu je bila pred dobrimi dvajsetimi leti razstava z naslovom: »Umetnost na jugoslovanskem ozemlju.« S kolegom sva celo noč vozila, da sva jutraj lahko dobila vstopnico in si tako privoščila enodnevni ogled vsega, kar so tedaj ponujali. Priznam, da sem bil izredno vesel, ko sem na tako majhnem prostoru videl takšno bogastvo. Soavtor razstave dr. Franc Stelè me je pred odhodom pobaral: »Tam boste lahko videli, kaj pomeni za Evropo krščanstvo!« Priznam, da sem mu bil za to hvaležen, pa še marsikdo, ki si je tisto razstavo ogledal bodisi v Sarajevu, ali pa v Parizu. Presenetila me je mala prisotnost Islama na tej razstavi, saj je prav tedaj dobival svoj razcvet in sli smo postajali pozorni na nekatere njihove izzive v arhitekturi in slikarstvu. Na povratku sem se ustavil še v Mostarju in v eni od džamij ob častitem mostu spoznal študenta, ki je bil tam vodič in je študiral medicino v Bagdadu. Brez kakršnih koli oklevanj je povedal, da ima islamsko štipendijo. Za nas Slovence je bilo to nekaj novega, da ne rečem nezaslišanega. Pozneje pa sem videl, da so bile islamske štipendije namenjene muslimanskim študentom po Evropi, zlasti še tistim, ki so nekoč več obetali, in jih ni bilo malo. Študirali so v arab-

skih državah. Te fakultete so imele izredno dobre profesorje, saj je celo medicinska fakulteta v Ljubljani rabila knjige, ki so bile izdane v Bagdadu, ali pa arhitektura v Kairu, kjer so si privoščili za cele semestre predavatelje iz Londona, Tokija, Pariza itd. — razumljivo, saj sta bila Islam in nafta povezani, kot kruh in voda, ki še vedno simbolizirata preživetje, ali pa askezo, kot so jo, recimo, širili medjugorski romarji...

V tem času sem se večkrat srečal z Islamom. Ostal mi je spomin na dijakinjo v nemški gimnaziji, ki je odlično govorila nemščino, je pa z razliko od ostalih deklet v evropskih oblačilih, bila vedno oblečena v dolgo krilo in je imela na glavi zavezano tipično ruto. Te ni odložila niti tedaj, ko so na valeti plesali mazurko in je ona izpadala kot nekakšna bela vrana. Zanimivo, nikogar ni to motilo... In to v Nemčiji, kjer se prebujata nacizem in sovražstvo do tujcev.

Zadnji takšen stik z Islamom je bil pred slabim mesecem. »Spopadel« sem se z mladim avtoštoparjem nekje iz Vipavske doline, ko sem se ga usmilil in pobral na odcepu za avtocesto v Ljubljani, ko je lilo kot iz škafa, on pa brez dežnika, moker kakor polita kura čakal usmiljenega Samarijana. Beseda je nanelsa tudi na cimra (sostanovalca v študentskem naselju), češ da se sicer dobro razumeta, čeprav je mohamedanec, samo da ga ne razume, zakaj je tako fanatično veren, ko

NOVICE

Na glavnem trgu v Nabrežini je bila v soboto, 25. aprila, proslava za počastitev padlih za svobodo. Govorili so župan devinsko-nabrežinske občine Caldi, podžupan Martin Breclj ter predstavniki združenja borcev VZPI ANPI, sodelovali pa so še nabrežinska godba ter pevski zbori »Fantje izpod Grmade« in »Igo Gruden«.

* * *

Nemški zunanji minister Hans Dietrich Genscher je sklenil odstopiti. Ministrstvo za zunanje zadeve je vodil celih 18 let. Izjavo o odstopu bo podpisal 17. maja. Genscher je tudi predsednik liberalne stranke. Zamenjala ga bosta 50-letna Irmgard Schwaetzer od liberalne stranke.

* * *

V sredo, 29. aprila, je bilo na se-dežu SKRD »Jadro« v Romjanu srečanje s profesorjem Giacintom Jussom iz Števerjana. Predavatelj, ki se ukvarja s slikarstvom, je občinstvu opisal nekatera umetniška dela, nato pa je prisotne s pomočjo diapozitivov povedel v svet čebelarstva, ki je njegov konjiček.

* * *

V Dolini je bila v petek, 24. aprila, svečanost v spomin na Ivana Santicina - Jova, partizanskega borca, ki je padel v veliki bitki na Nanosu 18. aprila 1942. Slavnostni govornik je bil Ciril Zlobec. Obletnice tega boja so se v nedeljo, 26. t.m., spomnili tudi na Nanosu, kjer je potekala pomembna proslava.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

MILAN BEVK 80-LETNIK

V Dolini je na dan sv. Jurija praznoval svoj visok jubilej priljubljeni domačin in znani trgovec Milan Bevk. Ob tej priložnosti mu je zapel tudi zbor dolinskih upokojencev, katerega član je tudi sam jubilarant.

Milan Bevk se je rodil v Lokavcu v Vipavski dolini. Oče, ki je bil po poklicu trgovec, je zgodaj ovdovel, ko so bili otroci še majhni. Ponovno se je oženil, vendar pa je tudi sam kmalu umrl in tako so morali otroci po svetu. Milan je najprej delal pri kmetih in trgovcih Špacapanovih, vojaški rok je odslužil pri italijanski konjenici, nato pa je odšel v Trst, kjer se je zaposlil kot vajenec pri veletrgovecu Princmu od Domja. Tam je ostal do poroke z domačinko Vido Slavec iz Doline, kamor se je tudi preselil in kjer še vedno živi in dela. Med drugim vestno skrbi za še kar velik vinograd, ki ga je prav letos deloma obnovil.

Jubilant je v domači vasi znan po svoji dobroti in blagem značaju, cenjen pa je tudi zaradi svoje ljubezni do družine in

naroda. Že kot vajenec je v času fašizma v domačem Lokavcu pomagal pri razdeljevanju slovenskega čtiva. Nekaj časa je bil tudi v partizanih, a so ga kmalu poslali domov, kjer je bil, kot vpliven in ugleden občan, bolj potreben in koristen. Po osvoboditvi je izstopil iz OF, ker se ni strinjal s politiko novih veljakov. Zavezniška vojaška uprava ga je imenovala za župana, čeprav se je tega branil. Povedati je še treba, da je bil na prvih povojnih volitvah med glavnimi pobudniki protifrontne liste, ki je takrat v dolinski občini dosegla viden uspeh. Nato se je umaknil iz javnega življenja in vso svojo skrb posvetil družini in delu. Z ženo Vido, s katero je imel dva otroka, sta z vztrajnim delom v trgovini v samem mestu ustvarila solidno bazo. Danes žena skrbi za dom, Milan pa se pri osemdesetih vedno dobre volje ukvarja s kmetijstvom. Vsi, ki ga poznajo, in tudi naše uredništvo, mu želimo, da bi še dolgo nasmejan kmetoval ter napravil še kako potovanje, kar ga izredno veseli.

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

PISMO UREDNIŠTVU

»Podtaknjena« proslava OF v Sežani

Sežanski koncert revije »Primorska poje«, ki je bil v nedeljo, 24. aprila, ni imel za vse pevce tradicionalnega povezovalnega pomena. Nasprotno, rekla bi, da je pri velikem delu udeležencev izzval val negotovanja. Organizator je namreč, ne da bi to udeležencem sploh povedal, revijo povezal s proslavo dneva Osvobodilne fronte. Glavni govornik na tej »nepričakovani« proslavi je bil poslanec v slovenskem parlamentu Jože Smole. Z njegovimi izvajanci se marsikdo ni strinjal. Govornik je v nedeljo kratkomalo pozabil na nedavno »spravo« med Slovenci in je v znanem črno-belom slogu rohnel nad izdajalci. V isti sapi pa se je spomnil zaslug, ki jih je imel Tito pri ohranjanju miru in sožitja med narodi nekdanje Jugoslavije. Govornik se seveda ni vprašal, kako in s kakšnimi metodami je pokojni predsednik ohranjal mir in strpnost med narodi. Tako dobro je te narode vzgajal nad štiri desetletja, da se sedaj brezobzirno pobijajo. Ko je govornik omenil Tita, je nekaj nostalgikov tudi navdušeno zaploskalo. Vsa zadeva je bila očitno spretno organizirana, saj je bilo poskrbljeno tudi za »navijače«. Omembe vredno je dejstvo, da so na začetku prisotne, ki so bili večinoma pevci, pozdravili z nazivom »tovariši in tovarišice, borci in borke, gospe in gospodje.«

Osebnost nisem proti temu, da se proslavlja dan OF, ne morem pa sprejeti dejstva, da organizatorji tako proslavo podtaknejo, ne da bi bili sodelujoči o tem sploh obveščeni. Predsednik Zveze pevskih zborov Primorske je v svojem nagovoru skušal vso zadevo sicer nekoliko omiliti, na žalost pa je bilo že vse »zakuhano«. Zanimivo je tudi, da je na tej vrinjeni proslavi sodeloval zamejski zbor, mar zato, ker na drugi strani meje ni bilo nikogar, ki bi bil pripravljen sodelovati?

Sledi podpis

se posti in klanja. Fant se je razgovoril, meni pa je ugajala tista tipična vipavska melodika, ki je skoraj ne slišimo več in me je spominjala na neko igrico, ki smo jo kot dijaki uprizorili pred tridesetimi leti. Nepričakovano me je »požgečkal« stavek: »Veste, tudi jaz sem veren, ne pa tako bedasto, kot on!« Nato je še dalje govoril in govoril, skratka bilo ga je prijetno poslušati... Mimograde ga vprašam: »Ste res verni?« On pa, kratko: »Ja!« To vprašanje se je ponovilo vsaj še nekajkrat, verjetno je mislil, da ga vozi kakšen tovariš iz polpretekle zgodovine, pa je vedno jasno odgovoril: »Ja, sem veren!« Rahlo popustim plin in pristavim: »Pravite, da ste verni!« Kratko: »Ja, sem!« »Ali molite?« ga napoltho vprašam. Debelo me pogleda in kratko odgovori: »Ne!« »Res ne molite?« nadaljujem. On pa zopet odločno: »Ne!« »Torej niste veren, kajti, kdor je veren molil!« — Fant je umolknil, me začudeno pogledal in, na žalost, prišla sva do Razdrtega, kjer sva se poslovila... Tako se je ta debata končala...

Moji stiki z Islamom se vlečejo že veliko let. Iz tistih študentovskih, ko sva skupaj s kolegom iz Jagelonske univerze v Krakowu predavala kolegom na njihovi metresi — teološki šoli v Sarajevu o odnosu med verstvi, pa vse do nepozabnih pogovorov, ki sem jih bil deležen na sarajevski Baščaršiji v tipični kavarnici pri gospodu Mehmedu,

kam sem rad zahajal, ko sem se mudil v tem mestu. Tam sem vedno srečal nekoga, ki sem ga poznal, bodisi iz knjig, revij, ali pa iz prejšnjih srečanj. Ta kavarnica s tipično orientalsko opremo je bila neko zbirališče vsega, kar je imelo v Sarajevu »kaj povedati«. Imenovali smo jo »čupotalo«, kraj, kjer se vedno nekaj dogaja, za nekatere pa nič... Gospodin Mehmed je poznal vso to »gospodo«, če pa si bil tujec, te je takoj »pogruntal«, kam spadaš in te seznanil z nekom, ki je imel slične interese, četudi so bili ti samo kakšno vreme bo jutri, ali kaj bo na Jahorini pozimi... Tako so tja zahajali pastirji in sklepal kupčije. Očetje, ki so barantali s porokami, seveda brez ženina in neveste, kakšen književnik, časnikar, študentje in seveda tudi profesorji z poznanjem Islama. Tu se je zbirala družba, za katero žalujem in mestu zavidam, da jo ima, kajti vsa tri naša mesta Trst, Gorica in Videm niso sposobna imeti en sam tak lokal, s tako pisano družbo, kot je bil ta in še na taki kulturni ravni... Vse je potekalo polglasno, umirjeno, spontano, brez civilizacijske naglice. Nikoli nisem ugotovil kdo je bil tisti, ki je temu prostoru dajal ta ton. Ali »gospodin Mehmed«, ali bližina Huseibegove džamije, ali pa že stara ustaljena tradicija, da se tu zbirajo samo »fini ljudi«... Danes sem prepričan, da je bil to odsev živega Islama, ki je bil prisoten v tem okolju...